

Institutiones Theologicae Ad Usum Seminariorum

Simonnet, Edmond

Venetiis, 1731

Art. 2. De consonantia doctrinæ Jansenii cum doctrina Calvini in hac
materia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83614](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-83614)

Disputatio III. Articulus II.

45

ARTICULUS II.

De consonantia doctrina Jansenii cum doctrina
Calvini in hac materia.

1. Jansenius docet, hominem nunc spoliatum esse
& libertate indifferenter circa bonum & malum;
& hanc S. Augustini sententiam esse. Idem ante
eum docuit Calvinus: *Quia*, inquit in Antidoto
ad Can. 5. scil. 6. per liberum arbitrium intelligent
(Parres Tridentini) eligendi facultatem, *qua* si in
utramque partem libera, & soluta, titulum sine re
esse, qui affirmant, Christum habent authorem &
Augustinum.

2. Jansenius Doctores Catholicos, qui libertatem
illam indifferenter defendunt in homine lapso, infamant
ut Pelagianos. Hoc ante eum fecit Calvinus:
Audiamus, inquit, lib. 2. Instit. cap. 3. num. 13.
nunc Augustinum suis verbis loquenter, *ne etatis no*
stra Pelagiani, *hoc est*, *Sorbonici Sophiste*, *totam*
veritatem nobis adversam pro suo more criminentur.
In quo scilicet Patrem suum Pelagium imitantur, *à*
quo in eandem olim arenam ipse Augustinus proera
mus est. Tum allegatis aliquo S. Augustini testimoniis,
sic prolequitur: *Habemus nunc Augustini ore*
testatum quod in primis obtinere volumus, non of
ferri tantum à Domino gratiam, qua libera cuiusque
electione aut recipiatur, aut respiciatur; sed ipsam
esse, que in corde & electionem & voluntatem formet.

3. Jansenius docet, voluntatem medicinali gratia
præventam, non posse pro arbitrio velle vel non
velle; sed ipsam gratiam ineluctabiliter & insuperabiliter
facere ut voluntas velit; & hanc esse S. Augustini doctrinam contendit. Idem ante eum, &
quidem ut doctrinam Augustini tenuit Calvinus:
Voluntatem, inquit, *moveat (gratia) non qualiter multis*
seculis traditum est & creditum, ut nostra possea sit
electionis motioni aut obtemperare, aut refragari: sed
illam efficaciter afficiendo (hoc est, ad unum antecedenter & irresistibiliter applicando.) Illud ergo roties
a Chrysostomo repetitum repudiari necesse est:
Quem trahit, volentem trahit: quo infinuat Dominum,
porrecta tantum manu, expectare an suo auxilio
juvari nobis adlubescat. Nego, inquit adhuc
lib. 5. contra Pighium, gratiam sic nobis offerri, ut
nostra possea sit opinio, vel obtemperare, vel refragari.
Nego tantum in hoc dari, ut imbecillitatem nostram
subsidio suo adjuvet. Neque enim efficer Deum
in nobis testatur Paulus, ut possimus bene velle; sed
hoc quoque ipsum, ut velimus. Proinde efficaciter for
mari voluntatem nostram constituo, ut *Spiritus Sancti*
dictum sequatur necessario: non autem incitari
dimitaxat, ut valeat si velit. Et inferius: *Si quis*
oblatam gratiam respuit, ubi illa, sicuti vocat Augustinus,
indeclinabilis, & inseparabilis gratia alio?
qua non hominibus relinquit suam voluntatem, ut ma
neant in gratia se velint, sed etiam operatur ut velint:
qua non tantum fidei consequenda facultatem
confert, sed etiam fidèles facit: qua non modo per
severandi copiam facit, sed tanta illos firmate instruit,
ut non nisi perseverantes sint.

4. Jansenius constituit discrimen gratiae sanitatis
& medicinalis in eo, quod Adamus cum gratia san
titatis posset pro arbitrio velle vel non velle; cum
medicinali vero non possumus non velle; quod Adamus
cum gratia sanitatis posset pro arbitrio ad alterum
partem contradictionis, vel etiam contraria
se ipsum determinare; cum medicinali vero non
possumus, sed per eam determinemur & necel
litemur a Deo, qui in nobis non solum posse, sed
etiam velle operatur.

Idem plane utriusque gratiae discrimen ante Jan
senium assignavit Calvinus: *Talem*, inquit libro 2.
Instit. cap. 3. num. 10. *fuisse hominis adhuc stantis*
conditionem concedimus, ut potuerit ad alterum
partem inclinare: sed cum suo exemplo docerit,
quam miserum sit liberum arbitrium, nisi Deus in
nobis & velit, & possit: quid fieri nobis, si ad eum

modulum suam gratiam nobis imperitum? Et alibi sic
adhuc ait in Antidoto Trid. ad sess 6. *In eo ballat*
cinantur (Tridentini) quod motum nobis offerri so
mniant, qui medium electionem nobis relinquat. De
nique in eo falluntur, quod nullum observant inter re
generationis gratiam, qua nunc misericordia subven
nit, & primam, qua Adae data fuerat, discrimen.
Quod diligenter Augustinus exponit. Iustum, inquit,
gratiam non habuit primus homo, qua manuam vel
let esse malum. Tale quippe erat adjutorium, quod
deserteret cum vellet, non quo fieret ut vellet. Sed
potius est gratia in secundo Adam, qua sit etiam
ut velimus.

5. Jansenius docet, voluntatem ad malum per con
cupiscentiam seu delectationem terrenam, ad bonum
vero per coelestem delectationem à Deo impressam
prædeterminari & necessitari. Utrumque ante eum
asseruit Calvinus. Nam lib. 2. Instit. cap. 2. ait Au
gustinum docere, quod velle hominis formetur à
gratia, impresso delectationis affectu. En coelestis de
lectatio, quam Deus cordibus nostris imprimit, ut
velle nostrum formet in nobis, hoc est, ut nos de
terminet & necessitat ad volendum bonum. Et lib. 3.
de libero arbitrio sic loquitur: *Quid aliud sonant*
Augustini verba? Libera, inquit, est homini volun
tas: sed ad malum. Cur? Quia delectatione & pro
prius appetitu movetur (ad malum.) En carnalis seu
terrena delectatio, en proprius appetitus, seu con
cupiscentia, qua per carnalem seu terrenam delecta
tionem voluntatem hominis movet ad malum, at
que movendo determinat & necessitat, juxta Calvi
nus. Unde juxta eundem, voluntas male agendo
nihilominus peccat, quia male agit cum delectatio
ne, adeoque non coacte, sed voluntari & sponte sua.
Quod adhuc sic exprimit alibi Calvinus: Hac
distinctionis summa obseretur, hominem, ut virtutus
est ex lapso, volentem quidem peccare, non invitum,
neco coactum: affectione animi propensissima, non vio
lenta coactione: propria libidinis motu, non extranea
coactione. Duplicis igitur delectationis, terrena scilicet & coelestis, quarum una ad malum, & ad bo
nnum altera voluntatem ineluctabiliter & insuperabiliter
prædeterminat, sistema novit & probavit Cal
vinus ante Jansenium.

6. Jansenius docet, solam coactionem seu violen
tiam, non vero voluntariam necessitatem, tollere liber
tatem arbitrii. Idem ante eum docuit Calvinus: *Li*
beri, inquit lib. 2. arbitrii hoc modo di
cetur homo, non quia liberam habeat boni aquæ ac
malii electionem, sed quia male voluntate agit, non
coactione. Si coactioni, inquit alibi, opponitur liber
tas, liberum esse arbitrium & fateor, & constanter
assevero: ac pro heretico babeo, quicquid secus sen
tia. Si hoc, inquam, sensu liberum vocetur, quia
non cogatur, aut violenter trahatur externo moro,
sed sponte agatur sua, nihil moror. Breviter Janse
nius in homine lapso ad bene vel male agendum
solam libertatem à coactione seu violentia agnoscit.
Eandem homini lapso ad bene vel male agendum
liberatatem constanter assertuit Calvinus.

7. Jansenius conciliat libertatem cum efficacia gra
tiae, afferendo voluntatem hominis ad bene volendum
& agendum liberam esse, quantumcumque ei antec
edentem necessitatem afferat gratia, quatenus sub ir
repudiabili & insursumbrili motione gratia non se ha
bet ad modum spissit, & velut quoddam inanime,
sed verè vult & agit, & quidem sponte & voluntari
e, licet ex antecedenti & insuperabili necessitate.
Pater ex lib. 8. de grat. Christi, c. 5. 6. 7. 8. &c. Cal. 5.
sic loquitur: *Ex quibus omnibus Pelagianorum ob*
jectionibus de liberi arbitrii subversione per Dei gra
tiæ conquerentibus, & Augustini responsionibus, ni
hil evidenter esse potest, quam Pelagianos non ali
ter putasse libertatem voluntatis violari nisi quia
Deus per gratiam totum solum faceret, adeoque homi
nem invitum & reluctantem ad bonum cogeret: nec
alter Augustinum liberum arbitrium defendere, &
concordiam utriusque tradere, nisi quia non sola in
homine

Tractatus VI. De Gratia.

homino operatur, sed etiam voluntas ex nolente & repugnante sit volens, & volendo cum gratia, aliquid facit. Et c. 6. Quapropter ut libertatem arbitrii salvam esse sub gratia manifestet, & utramque sibi invicem conciliet (Augustinus,) nihil prorsus adversus Pelagianos unquam ostendere conatur, nisi Deum per gratiam non operari solum, sed ut voluntas divinitus adiuta velit, & ita non prorsus nihil, sed aliquid etiam ipsa simul agat.

Eodem planè modo libertatem hominis cum gratia conciliavit ante Jansenium Calvinus. Sic enim contra Tridentinos scribit in Antidotio ad l. 6. Quid ergo, inquit, sibi vult Augustinus, cùm de libertate voluntatis loquitur? Nempe quod toties repetit, non cogi homines invitos Dei gratia: sed voluntariè agi, uspontè pareant & sequantur. Unde illud: Nos ergo volumus, sed Deus in nobis operatur & velle: nos ergo operamur, sed Deus efficit & operari. Item: Bonum quod non tenemus nisi propria voluntate, non ramen tenebimus, nisi operetur in nobis & velle. Juxta Calvinum, bonum volendo & operando liberi sumus, licet bonum velimus & operemur necessariò, quia spontè volumus & operamur: non enim cogimur Dei gratia, sed voluntariè agimus, non ut nihil agamus, sed ut spontè pareamus & sequamur actionem & motionem gratia. Unde sub actione gratia volumus quidem, sed volumus, quia Deus necessitat nos ad volendum; operamur, sed Deus necessitat nos ad operandum: liberè tamen volumus & operamur, quia non cogimur, atque ita & verè & spontè volumus & operamur.

Si hæc Calviniana libertatis cum gratia conciliatio Janseniana absimilis est, ovum ovo simile non est. Merito ergo queritur in quo doctrina Jansenii discrepet à Calvini doctrina, quam Tridentina Synodus l. 6. diris devote? Queritur quid in doctrina Calvini de gratia & libero arbitrio improbarit & damnabit Synodus Tridentina, & non improbarit ac damnabit doctrina Jansenii? Hanc sibi quæstionem proponit Jansenius ipse, lib. 8. de gratia Christi, cap. 21. & ait à Synodo improbata & damnata fuisse quinque Calviniana doctrina capita, quibus eam à sua discrepare contendit.

Primum est, inquit Jansenius, cap. 2. quod Calvinus negat esse in homine boni & mali electionem, sic enim loquitur Calvinus in lib. 2. Instit. Liberi arbitrii hoc modo dicitur homo, non quia liberam habent boni aqua ac mali electionem, sed quia male voluntate agit.... Et Cap. 5. Calvinus dicit, se evicisse voluntarie fieri, quod libere tamen electioni non subiaceat. Quod ex diamero cum S. Augustini sensu pugnat, qui docet hominem liberè eligere non solum malum, sed etiam bonum, atque ita eligere utrumlibet, ut illud, si nollet, non eligeret; quamvis bonum non nisi gratia praestante eligatur.

R. Calvinum ex hoc capite non discrepare à Jansenio. Calvinus negat quidem in homine esse facultatem eligendi, sed qualem afferunt Doctores Catholicæ, & qualem negat ipse Jansenius, hoc est, facultatem se ipsum determinandi ad unum potius quam ad aliud; facultatem se ipsum determinandi ad malum potius quam ad bonum, aut ad bonum potius quam ad malum; facultatem eligendi, quæ sit in utramque partem libera & soluta. At non negat homini inesse facultatem eligendi, qualem ei Jansenius attribuit, hoc est, facultatem spontè volendi bonum vel malum ex prævia cognitione reflexiva, prout cœlestis delectatio terrena, vel terrena cœlesti prævaler, atque ita prout voluntas ad bonum à gratia, vel ad malum à concupiscentia prædeterminatur & necessitatatur.

Item Calvinus negat quidem electionem liberam, sed eo sensu quo afferunt Doctores Catholicæ, & quo negat ipse Jansenius, hoc est, actum quo voluntas, antecedentis ad unum determinationis expers, per activam suam ad utrumlibet indifferentiam se ipsam determinat ad unum potius quam ad aliud, ad malum potius quam ad bonum, vel ad bonum potius

quam ad malum. At eodem sensu, quo Jansenius, admittit electionem liberam, hoc est, actum quo, præente cognitione reflexiva, voluntariè, & non coactè, voluntas vult malum, quando ad id necessitat à concupiscentia, vel bonum, quando ad id necessitat à gratia.

Patent hæc, 1. ex locis Calvini à Jansenio allegatis, ex quibus apparet Calvinum eam tantum rejece electionem, quæ sit actus facultatis activè indifferens, & ex propria determinatione unum præ alio acceptans.

2. Ex verbis Calvini à nobis n. 1. relatis, quibus liberum arbitrium in sensu Patrum Tridentinorum repudiat velut titulum sine re, quia Patres Tridentini per liberum arbitrium intelligent eligendi facultatem, quæ sit in utramque partem libera & soluta. Repudiat igitur Calvinus eligendi facultatem, non qualemcumque, sed eam, quæ sit in utramque partem libera & soluta, hoc est, eam, quæ sit facultas activè indifferens, & sui ipsius determinativa; eam, quæ non sit aliunde ad unum antecedenter determinata, hoc est, antecedenter determinata vel ad bonum à gratia, vel ad malum à concupiscentia.

3. Ex verbis ejusdem Calvinii, quæ à nobis relata sunt n. 2. Habemus, inquit, nunc Augustini ore testatum, quod in primis obtinere volumus, non offerri ianum à Domino gratiam, quæ libera cujusque electione aut recipiatur aut respiciatur, sed ipsam esse, quæ in corde & electionem & voluntatem formet. Repudiat igitur Calvinus eam electionem, quæ gratiam à Deo oblata recipimus aut respiciimus pro arbitrio, hoc est, quæ pro arbitrio consentimus vel dissentimus gratiæ à Deo oblata. At non repudiar, sed libenter admittit eam electionem, quam in nobis format & operatur ipsa gratia à Deo oblata, hoc est, actum quo voluntas spontè, non liberè, vult bonum, & ad quem prædeterminatur & necessitat à gratia.

Juxta Calvinum, distinguunt potest duplex boni electione, una quæ sit electio libera in sensu Sorbonicorum illorum Doctorum, contra quos scribat; & altera, quæ sit electio libera, ut putat, aut putare se simulat, in sensu Augustini. Prima est actus, quo voluntas vult bonum, quia sub gratia & cum gratia se ipsa determinat ad illud volendum. Secunda est actus, quo voluntas bonum vult, quia ad illud volendum gratia eam determinat & necessitat. Prima reicit Calvinus, secundam dicitur afferit. Quid amplius facit Jansenius, cum verbis supra laudatis significat admittendam esse electionem liberam in sensu Augustini? Et verò quid per electionem liberam in sensu Augustini intelligit Jansenius? Planè id quod intellexit Calvinus, hoc est, actum spontaneum, quo voluntariè, & non coactè, bonum volumus, & quem voluntas necessitans format in cordibus nostris.

Nec dic, juxta Jansenium, electionem liberam in sensu Augustini esse eam, quæ voluntas ita eligit unum, putat bonum, ut illud si nollet, non eligeret. Nam Jansenius per illud, voluntatem ita eligere utrumlibet, ut illud si nollet, non eligeret, non significat id, quod eo & gregariis ejus exceptis, mortales omnes intelligent, videlicet voluntatem unum præ alio assumere ex propria determinatione; voluntatem unum præ alio velle sine antecedenti ad illud volendum determinatione; voluntatem unum velle cum expedita facultate aliud volendi: hoc enim ejus systemati contradictorium est: sed solum significat voluntatem, eamnam unum præ alio eligere, quatenus unum, & non aliud, non coactè, sed spontè vult: unde si illud nollet, non eligeret, quia cum eligere si idem, ac spontè & non coactè velle, nolle aliquid, & simul illud eligere, contradictrio opposuntur. Hinc, quod notandum est, non dicit hominem liberè eligere unum, putat bonum, quatenus ita eligit, ut si nollet, non eligeret; sed dicit, liberè eligere, quatenus ita eligit, ut si illud nollet, non eligeret. Sub his vocibus, si illud nollet, later totum virum Jansenianum. Sic lectores suos indignè ludificatur Jansenius.

Secun-

Secundum est, quod Calvinus doceat gratiam ita mouere hominem, ut non sit ei liberum resistere: sic enim loquitur, lib. 2. Inst. cap. 3. Voluntatem movet, non qualiter multis saeculis traditum est, & creditum, ut nostre postea sit electio, motioni aut obtemperare aut refragari. Augustino vero, Dominus ita movet voluntatem, ut quamvis infallibiliter convertatur & operetur, posse tamen motioni Dei refragari, aut obtemperare, seu, ut Concilium Tridentinum loquitur, illi dissentire si velit. Potentia quippe dissentendi non repugnat actuali gratiae motioni & consensui, quamvis fieri nequeat, ut actualis dissensus cum actuall Dei motione jungatur.

R. Et hic Jansenium tam similem esse Calvinum, quam simia simia similia est. Nam 1. Calvinus negat tantum hominem posse motioni gratiae resistere in sensu composito, hoc est posse conjungere dissensum cum motione gratiae, ut patet ex verbis ejus à Jansenio allegatis: voluntatem enim posse pro arbitrio motioni gratiae aut obtemperare aut refragari, nihil aliud est, quam voluntatem posse dissensum, quæ ac consentium compondere cum motione gratiae. At idem omnino negat Jansenius, nempe quod homo possit motioni gratiae resistere in sensu composito, seu quod homo possit conjungere dissensum cum motione gratiae: *Quamvis, inquit, fieri nequeat, ut actualis dissensus cum actuall Dei motione jungatur.* Et vero cum uteatur afferat, per gratiam antecedenter voluntatem determinari & necessitari ad consensum, consequens est, ut uteatur sentiat, voluntatem non posse conjungere actualem dissensum cum actualli motione gratiae, adeoque voluntatem non posse motioni gratiae resistere in sensu composito.

2. Calvinus verbis à Jansenio allegatis, negat tantum, ut ex terminis manifestum est, Deum ita per gratiam mouere voluntatem hominis, ut in sensu composito hujus motionis expeditam & ab omni antecedente ad unum determinatione solutam retineat facultatem volendi vel non volendi bonum, volendi bonum vel malum. An non idem negat Jansenius? Omnino negat: *Perpicue apparet, inquit lib. 8. de gr. Chr. c. 3. impensis esse, ut adjutorum illud coelestis delectationis non determinet, immo predeterminet voluntatem; quia facie ut velis, & sine illa velle non possis; facit etiam ut ardenter velis, & sine illa ardenter velle non possis; facit denique ut necesse sit animum istud sequi, & secundum istud operari, quod amplius determinaverit.* At sub tali delectatione coelesti, seu sub tali gratia expeditam ad utrumlibet, & ab antecedenti ad unum determinatione liberam manere facultatem, evidenter repugnat. Certe talem facultatem manere sub motione gratiae idem tantum negat Calvinus, qui putat illam facere ut velimus, & ita facere, ut necesse sit, ut velimus.

3. Juxta Jansenium, homo non aliter potest motioni gratiae resistere in sensu diviso, quam sub motione gratiae retineri potentiam peccandi, sive potentiam non faciendi id ad quod movetur à gratia. Et juxta eundem etenim sub motione gratiae manet in homine potentia peccandi, quatenus sub motione gratiae manet ipsa voluntas, cuam quæ flexibilis est ad malum, & cum voluntate ad malum flexibili manere concupiscentia: *Hoc est igitur, inquit lib. 8. de gr. Chr. cap. 20. quod S. Augustinus tradidit, quando roties docet concupiscentiam & ignorantiam, per quam omnia peccata nunc committuntur, non auferri ex nobis, quandiu in hac mortali vita versamur.* Hinc sit enim, quod in nobis non solum ipsa potentia voluntatis, quæ de se ad malum flexibilis est, sed etiam pondus ad peccandum remanet, quod est peccandi potestas perfectissima, quæ sicut non solum adest in ipsis voluntatibus, quando gratia delectatione caret, sed etiam quando initia ejus suavitate efficaciter trahitur. Propter quam sane liberum arbitrium, qualicunque gratia ad agendum rapiatur, rectissime dici potest posse peccare; licet fieri nequeat, ut ipsum peccatum simul in sensu composito cum gratia operatione societur. Et inferior: *Hec est ergo peccandi potestas, quæ etiam sub gratia*

quantumcumque ad bonum determinante manet. Et adhuc inferior: Hoc ergo modo sentit Augustinus & Prosper, sub gratia manere peccandi potestatem, quia præter naturalem flexibilitatem ad malum, manet etiam concupiscentia, per cuius tentationes animus mutari potest.

Juxta Jansenium igitur, sub motione gratiae, quantumcumque ad bonum necessitatis, manet potentia non agendi, potentia peccandi, potentia resistendi in sensu diviso, quia sub motione gratiae quantumcumque initia sua suavitate rapientis, & ad bonum necessitatis, manent duo, quandiu hanc mortalem vitam vivimus, nempe voluntas quæ flexibilis ad malum, seu naturalis ad malum flexibilitas voluntatis, & concupiscentia, quæ non auferunt ex nobis, quandiu in hac mortali vita versamur: adeoque manet in voluntate, non solum quando cœlesti delectatione caret, sed etiam quando initia ejus suavitate efficaciter trahitur; quæ (concupiscentia) est pondus ad peccandum; quæ per tentationes suas animum mutare potest; quæ est potestas peccandi perfectissima, hoc scilicet sensu, quod nisi ad opposita delectatione maiore vincatur, semper ad peccandum voluntatem necessitatet.

Atqui in his omnibus nil planè discrepat à Jansenio Calvinus. Nam 1. nunquam inficiatus est, sub motione gratiae manere naturalem voluntatis flexibilitatem; cum hæc flexibilitas sit ipsa natura voluntatis, quam non defrui à gratia, sed ab ea efficaciter moveri, & ad bonum volendum & operandum prædeterminari docuit Calvinus; immo vero naturalem illam voluntatis tam ad bonum, quam ad malum flexibilitatem luculenter professus est, afferendo voluntatem ad malum sponte volendum necessitari à concupiscentia, & ad bonum sponte volendum necessitari à gratia. 2. Sub motione gratiae unà cum naturali voluntatis flexibilitate manere concupiscentiam; concupiscentiam non auferri ex nobis, quandiu in hac mortali vita versamur, atque ita adesse inesseque voluntati, non solum quando gratia delectatione caret, sed etiam quando initia ejus suavitate efficaciter trahitur; concupiscentiam esse pondus ad peccandum, quod est potestas peccandi perfectissima in sensu explicato, proculdubio didicit Jansenius à Calvinio, docente etiam electos, cum sub motione necessitatis gratia bonum volunt & agunt, peccare propter concupiscentiam etiam tunc vigentem, & inordinatis suis motibus bona eorum opera inquinantem. Calvinum igitur dici non potest negare potentiam illam peccandi & motioni gratiae resistendi in sensu diviso, qualem admittit Jansenius.

Conform. brevioriter. Juxta Jansenium, hominem posse resistere gratiae in sensu diviso, nihil aliud est, quam sub motione gratiae necessitatis ad bonum, in homine simul remanere facultatem, & concupiscentiam, à qua facultas illa posset necessitari ad malum, à qua necessitatur, si prævaleret, & à qua re ipsa necessitabitur roties, quoties prævalebit. Atqui Calvinus nunquam negavit sub motione gratiae necessitatis ad bonum in homine simul remanere, &c. immo doctrinæ Calvini nil intimius est, aut magis affine. Ergo inverecundè diceretur Calvinus repudiasset potentiam illam resistendi gratiae in sensu diviso, quam tenuet Jansenius, & attribuit homini sub motione gratiae necessitatis.

At inquit. Calvinus negat hominem à Deo mortum & excitatum, posse dissentire si velit, & Jansenius affirmit; adeoque Jansenius contentit definitioni Tridentinæ Synodi, cui contradicit Calvinus. *Resp.* Et in hoc puncto Calvinum & Jansenium inter se mirifice contentientes esse. Nam in quo sensu Calvinus negat hominem posse dissentire si velit, in eodem plane negat Jansenius; & in quo vel quibus sensibus concedit Jansenius hominem posse dissentire si velit, in iis minimè negat Calvinus. Quæ duo facile est demonstrare.

1. Itaque Calvinus negat hominem motioni gratiae excitantis posse dissentire si velit, in naturali & obvio

obvio verborum sensu, hoc est, per to posse dissentire si velit, intelligendo facultatem in sensu composite motionis gratia excitantis expeditam, & ab omni antecedente etiam voluntaria necessitate immunem, qua homo potest se ipsum determinare ad oppositum illius, ad quod moverur a gratia excitative. At talis facultas non minus invita est Jansenio, quam Calvinio, & ab utroque paribus studiis impugnatur.

2. Jansenius hanc Synodi Tridentinæ definitiōnem, hominem motioni gratia excitantis posse dissentire si velit, admittit in veram, sed in alienissimo sensu, quem exponit lib. 6. de gratia Christi, c. 35. his verbis: *Sicut Scholastici, quando audiunt Synodum Tridentinam dicentem voluntatem posse dissentire si velit, & Augustinum hominem Deo vocanti posse consentire si velit, putant & recte putant, significari humanæ arbitrii libertatem; sic etiam intelligent eadem prorsus ratione, libertatem indicari, si diceretur voluntas posse velle si velit, posse non velle si velit. Nam quid est posse consentire, nisi velle i quid est dissentire, nisi non velle? Si ergo phrases ista infallibiliter demonstrant humanæ libertatem arbitrii, profecto liberum erit arbitrium, etiam si immutabiliter velit, aut immutabiliter nolit. Facit enim illa si vult, eodem modo sicut consentit si vult.*

Itaque, si Jansenio interpretari aulculamus, hominem gratia vocanti posse dissentire si velit, definit Synodus, non ut significet sub motione gratia vocantis remanere in homine expeditam ad utrumlibet sece determinandi facultatem, sed quia velle dissentire, seu nolle consentire est ipsum dissentire. Unde si homo a gratia vocante motus & excitatus, re ipsa, quod tamen fieri non potest, vellit dissentire, seu nolle consentire, re ipsa dissentire; & si dissentire, certe posset dissentire.

Eodem sensu verè dicitur: Homo potest non velle, si velit non velle, quantumlibet sit antecedenter determinatus ad volendum; quia si re ipsa vellit non velle, non veller; & si non veller, certe posset non velle. Eodem adhuc sensu beatus potest non amare Deum, si velit; quantumvis ad amandum Deum ineluctabiliter, inuperabiliter & invariabiliter necessiterit ab intensissima delectatione cœlesti; quia velle non amare, est non amare. Unde si beatus re ipsa, quod tamen impossibile est in sensu composite beatitudinis, non vellit amare Deum, re ipsa non amaret; & si non amaret, certe posset non amare. At obsecro, cum Jansenio ita Synodum ecumenicam interpretanti contradiceret Calvinus? An non facile concederet, tunc fore ut homo vocanti Deo posset dissentire, si, per impossibile, re ipsa vellit dissentire, & sic re ipsa dissentire? Omnipotens, sed simul proculdubio Ecclesie definitio ni al Episcopo, qui le Catholicum profiteretur, sic exposita, insultare ferociter.

Potro interpretationis sua, quod obiter observo, absurditatem nova cumulat absurditatem Jansenius, lib. 8. de gratia Christi, cap. 17, ubi asserit Tridentinam Synodum illud, non posse dissentire si velit; adducere, non ut exprimat libertatem, sed solum ut prober voluntatem sub motione gratia non mere passivè, sed activè, neque per modum stipitis, sed per modum rei animatae & aliquid agentis sese habere: *Concilium igitur, inquit, ipsius potestatis abiciendi ac dissentendi meminist, non ut in eo libertatem arbitrii sitam traduceret sed ut ostenderet ex contrario, arbitrium sub gratia non nihil omnino agere, non veluti inanime quoddam, non merè passivè se habere, sed aliquid agere instar rei animatae, instar rei activè se habentis, motum quoque & vitam & consensum suum habere, utpote quod motu opposita inspirationem abficere posset, eique dissentire si vellet.*

Sita est, neque Tridentinus Canon, quo anathematizantur ii, qui negant liberum hominis arbitrium, a Deo motum & excitatum, non posse dissentire si velit, neque Caput cui Canon ille responderet, & quo

dicitur, hominem abficere posse inspirationem, quam recipit, vel leviter perstringit Calvinum. Conflanter enim docet voluntatem sub motione gratia excitantis aliquid agere. Nam sic loquitur lib. 2. Inst. c. 3. num. 14. *Quod autem alibi Augustinus dicit, non tolli gratia voluntatem, sed ex mala mutari in bonam, & cum bona fuerit, adjuvari, significat tantum hominem non ita trahi, ut sine motu cordis, quasi extranei impulsu feratur; sed intus sic affici, ut ex corde obsequatur.*

Juxta Calvinum, voluntas sub motione gratia se habet passivè simul & activè, patitur & agit. Patitur, quia sic moverit, sic afficietur: agit, quia sic mota, sic affecta, voluntariè obsequitur. Idem docet in Antidoto Trid. fess. c. 6. ubi sic loquitur: *Quid ergo, inquires, sibi vult Augustinus, cum de libertate voluntatis loquitur? Nempe quod toties repetit, non cogi homines invitos Dei gratia, sed voluntarios agi, ut sponte pareant ac sequantur. Unde illud: Nos ergo volamus, sed Deus in nobis operatus & velle: nos ergo operamur, sed Deus efficit & operari. Ex lib. 3. de lib. arb. Egone, inquit, voluntaria esse bona opera unquam negavi: At nullas libero arbitrio partes in bonis operibus tribuo; nullas sanas, nisi ut agat dum agitur, quia per se nihil potest. Juxta Calvinum, voluntas agitur, non ut nihil agat, sed ut sponte pareat & sequatur. Unde voluntas sub gratia Dei verè vult & operatur, quia Deus operatur in ea per gratiam suam, ut velit & operetur. Agit igitur voluntas sub Dei gratia, licet non agat, nisi agatur, hoc est, ut intelligit Calvinus, nisi determinetur & necessitetur ad agendum, quia per se nihil potest.*

*Terium est, inquit Jansenius, quod nolit (Calvinus) hominem gratia moventi pedissequa voluntate consentire. Hec enim expressa sunt ejus verba. Hoc perperam homini tribuitur, quod gratia prævenienti pedissequa voluntate obsequatur. Ubi pudor? In eodem enim illo loco, quem Jansenius designare ait, non est, Calvinus contrarium docet: sic enim ibi loquitur, lib. 2. Inst. c. 3. *Quatenus voluntas à gratia prævenitur, in eo ut pedissequam appellas, tibi permitto: sed quia reformata opus est Domini, hoc perperam homini tribuitur, quod prævenienti gratia pedissequa voluntate obsequatur. (Supple, quasi verò non obsequatur, nisi quia le ipse determinat ad obsequendum; vel, quasi verò homini liberum sit obsequi, vel non obsequi pro arbitrio.)**

Itaque Calvinus cō loci non negat voluntatem esse pedissequam gratia prævenientis, & hominem pedissequa voluntate obsequi gratia prævenienti, inquit affirmat: sed solum negat, quod gratia prævenienti pedissequa voluntate obsequatur homo, hoc ei attribui debere; contenditque non homini, sed gratia prævenienti esse attribuendum, quia, ut putat, ad obsequendum pedissequa voluntate gratia prævenienti, homo non se ipse determinat, sed determinatur & necessitatur ab ipsa gratia præveniente; neque Deus offert tantum gratiam prævenientem, cui pedissequa voluntate obsequi vel non obsequi integrum sit homini, sed ipsam gratiam prævenientem esse, quia determinando & necessitando format in corde & electionem & voluntatem, qua ei obsequitur homo. Quod probat multis Augustini testimoniis, ex quibus sic concludit ibid. *Habemus nunc Augustini orationem, quod in primis obtinere volamus, non offerri tantum à Deo gratiam, qua libera cuiusque electione aut recipiatur, aut respiciatur, sed ipsam esse, qua in corde & electionem & voluntatem formet.*

Hanc Calvini doctrinam tradit ipse Jansenius lib. de gratia primi hominum & Angelorum, cap. 15. *Si quod esset, inquit, vel esse posset voluntatis adjutorium talis natura, quod ita libero dominaretur arbitrio, ut illud secum in actum raperet, & in eo vi tristri quadam delectatione operaretur, ut veller; jam influens potentie, seu actio non esset ipsi arbitrio, sed dominantis ipsius virtutis efficacia tribuenda. Non quas ipsum voluntatis arbitrium tunc non veller aut facere; sed quia per imperiosam virtutem illam hoc est pra-*

præfaretur, ut veller, ac faceret; non jam ut antea, virtutem illam secum ad volendum, faciendumque rapiendo & applicando; sed impetum ejus sua se dulcedine rapientem subsequendo. Atqui juxta Janßenium, non solum potest esse, sed revera in hoc statu natura lapſe est voluntatis adjutorium, nempe omnis vera Christi gratia, talis natura, quod ita libero dominatur arbitrio, ut illud secum in actum rapiat, & in eo vietrici quadam delectatione operetur, ut velit, quoties bene vult. Ergo in hoc statu natura lapſe, juxta Janßenium, influxus potentiae, seu aetio, non libero arbitrio, sed dominantis gratiae virtuti & efficacia tribuenda est; non quasi sub dominante gratia voluntas non velit aut faciat; sed quia per dominantem gratiam hoc ei præstatur ut velit & faciat; neque jam se ipsa determinat sub dominante gratia, sed solum ejus imperium ipsam sua dulcedine rapientem sponte sublequitur, sponte volendo ac faciendo.

Et hoc omnino est, quod dicit Calvinus, cum ait: *Quatenus voluntas a gratia prævenitur, in eo ne pedissequam appelles ribi permitto, non quod ex proprio determinatione sequatur, sed quia non sequitur, nisi præventa à gratia, ut sequatur: sed quia reformata opus est Domini, hoc est, quia quod de mala in bonam conversa sit, opus est Domini filius, ipsam per prævenientem suam gratiam ad bonum volendum prædeterminantis & necessitantis, hoc perperam homini tribuitur, quod gratia prævenienti pedissequa voluntate obsequatur; sed totum tribui debet gratia prævenienti, quae illum, ut voluntate sua sequatur, trahit; quae in illo format & electionem & voluntatem, quae sequitur; quae illum intrus ita afficit, ut ex corde, hoc est, sponte & voluntate, quamvis necessariò, obsequatur.* Principiū autem utriusque, Calvinū scilicet & Janſenio, commune est, quod cum due cause coagunt, & una alteram ad agendum necessitat, soli cause necessitanti actio attribui potest & debet; nisi tamen aliunde subit aliqua sufficiens ratio, eam attribuendi causæ, quæ determinatur & necessitat ad agendum.

Quarum, inquit Janßenius, & principiū omnium istorum præcedentium, est, quod exerte docet (Calvinus,) virtutem & vitium, bene agere & male, non esse in nostra potestate. Nam in lib. 2. reprehendit illam sententiam Philosophorum, qua dicunt virtutes & vitia esse in nostra potestate: itemque agere & non agere esse nostra electionis. Paulus inferens carpit illam Chrysostomi sententiam: Quoniam bona & mala in nostra potestate posuit, electionis liberum donavit arbitrium, & invitos non retinet, sed volentes amplectitur. Et in cap. 5. damnat Chrysostomum, dicentem quod hæc sit voluntatis nostra facultas, bonum aut malum eligere. Et sanctum Prosperum, quem ipse Ambrosium vocat, assertorem, neminem unquam à fide recessurum fuisse, nisi mutabilitatis conditionem Dei gratia nobis relinqueret..... Hæc & hujusmodi, quibus Calvinus passim sensus suos prodit, liberum arbitrium à fundamentis suis convallunt. Quid enim ad liberum arbitrium radicibus extirpandum capitalius excogitari potest, quam bene & male agere, virtuē & vitium non esse in hominī potestate? Ita Janßenius, qui ramen in hoc puncto ne tranversum quidem digitum discedit à doctrina Calvini. Nam quo sensu Calvinus negat virtutem, & vitium esse in nostra potestate, negat & ipse Janßenius; & quo sensu Janßenius assertit virtutem & vitium esse in nostra potestate, non negat, sed æquivalenter affirmit Calvinus, quod utrumque facile ostenditur.

I. Itaque Calvinus negat virtutem & vitium esse in nostra potestate eo sensu, quo ly esse in nostra potestate, ab omnibus accipi solet in communī usu loquendi, & quo dicitur illud omne, & solum esse in nostra potestate, circa quod habemus activam indifferentiam in utramque contradictionis vel etiam contrarietatis partem expeditam; ita ut à libera & propria nostra determinatione pendeat, ut fiat vel

Simonnet Theol. Tom. II.

non fiat, vel etiam ejus oppositum fiat. Patet ex ipso loco, quem citat Janßenius, & in quo sic loquitur Calvinus: *Philosophi hoc extra controversiam ponunt, virtutes & vitia in nostra esse potestate. Nam si nostra, inquit, electionis est hoc, aut illud agere, ergo & non agere. Rursum si non agere; ergo & agere. Libera autem electione agere videmur, quæ agimus, & ab iis abstinere, quibus abstinemus: ergo si quid boni agimus ubi libeat, possumus illud omittere: si quid mali perpetravimus, possumus id quoque fugere.* Tum ad marginem citat Aristotelem, cuius verba hic exscripti.

Hanc Aristotelis doctrinam improbare cogitur Calvinus, quia docet ipse eos, qui male agunt, ad male, eos vero, qui bene agunt, ad bene volendum, & agendum necessitari, hos quidem à gratia, illos vero à concupiscentia. Cum autem idem planè post Calvinum doceat Janßenius, manifestum est, quod ipse quoque negat virtutem & vitium esse in nostra potestate, eo sensu, quo negat Calvinus. Hinc reprehendit eos, qui dicunt, ad hoc ut actus aliquis sit in nostra potestate, requiri facultatem illum ponendi vel non ponendi expeditam, & ab omni necessitate etiam voluntaria immunem: *Recentiores, inquit, lib. 6. de gratia Christi cap. 4. imaginantur, illum tantummodo actum esse in nostra potestate, hoc est, in libero nostra voluntatis arbitrio, & illius tantum nos esse dominos, quem pro libitu nostro, positis omnibus ad agendum necessariis, possumus facere & non facere. Qua in re, juxta Augustini sententiam celeberrime nobis explicatam, sine dubitatione falluntur. Fallit autem non diceret, si eo sensu, quo negat Calvinus, virtutem & vitium in nostra esse potestate, ipse concederet.*

2. Igitur Janßenius assertit virtutem & vitium esse in nostra potestate, eo sensu, quo assertit esse in nostra potestate bene & male agere. Juxta illum autem bene & male agere etenim est in nostra potestate, quatenus nunquam bene aut male agimus nolentes; sed cum bene agimus, sic agimus quia volumus: similiter cum male agimus, sic agimus, quia volumus. Sic argumentatur Janßenius: *Illud est in nostra potestate, quod si nolumus, non sit, & si volumus, sit; licet cum nolumus, necessariò nolimus, & cum volumus, necessariò velimus. Atqui si nolumus bene agere, non agimus bene, & è contra si volumus bene agere, agimus bene: similiter si nolumus male agere, non agimus male, & è contra si volumus male agere, agimus male. Ergo bene & male agere est in nostra potestate; licet cum nolumus sive bene sive male agere, necessariò nolimus, & cum è contra volumus, necessariò velimus. Ergo virtus & vitium sunt in nostra potestate; cum virtus in bono, vitium vero in malo volendo & agendo consistat; quamvis, sive bonum, sive malum velimus, & faciamus necessariò, cum illud volumus & facimus; & è contra nolimus & non faciamus necessariò, cum illud nolimus & non facimus.*

Nota. Paradoxa, vel potius heretica doctrinæ hoc Janßenio principiū est: Illud est in nostra potestate, quod cum volumus, facimus, (lib. 6. de gratia Christi cap. 4. 5. &c.) & cum nolimus, non facimus, quamlibet sive velimus, sive nolimus, necessariò velimus, & nolimus. Unde colligit, omnem voluntatem seu volitionem, etiam necessitatem, essentialiter esse in nostra potestate; nam cum volumus, non potest non adesse voluntas seu volitio, & è contra non potest non abesse, cum nolumus. Hinc cum virtus sit voluntas boni, & vitium voluntas mali, virtus & vitium sunt essentialiter in nostra potestate, juxta Janßenium; quamvis circa virtutem & vitium nullam habeamus activam indifferetiam; quia voluntas boni & voluntas mali sunt essentialiter in nostra potestate; & sunt essentialiter in nostra potestate, quia non potest non adesse voluntas boni, cum bonum volumus, & è contra non potest non abesse, cum bonum nolumus. Similiter mali voluntas non potest non adesse, cum volumus

D malum,

malum, & è contra non potest non abesse, cùm nolumus malum.

Quid plura? Virtus, & vitium sunt in nostra potestate, juxta Jansenium, non quòd cum bonum, aut malum volumus, velimus sine antecedenti necessitate, & ex propria determinatione; nam, juxta Jansenium, cum bonum volumus, ad illud volendum necessitamus à cœlesti delectatione, & cùm malum volumus, ad illud volendum necessitamus à delectatione terrena; sed quia virtus, & vitium essentialiter voluntaria sunt, adeoque nec habemus, nec habere possumus virtutem, aut vitium, nisi velimus, & non possumus non habere, si volumus; cùm virtus & vitium in volitione consistant, hoc in volitione mali, illa in volitione boni.

Atqui nullibi Calvinus negat, hoc sensu virtutem, & vitium in nostra esse potestate, sed è contra aquivalenter affirmat, expreßè asserendo hominem, siue bonum siue malum velit, & agat, non coactè, sed sponte velle, & agere: *Ergo, inquit, lib. 3. de libero arbitrio voluntaria esse bona opera, unquam negavi*: Ec adhuc lib. 2. *Homini arbitriu[m] concedimus, idque spontaneum, ut, si quid mali facit, sibi ac voluntario sue electioni imputare debet*. Idei pater ex pluribus alis Calvini logis, jam à nobis allegatis. Hic igitur in hoc tantum varij sunt Calvinus, & Jansenius, quod Calvinus, cùm negat virtutem, & vitium esse in nostra potestate, sentit & loquitur ut hereticus; Jansenius verò, cum affirmat, cum hæreticis sentit, & loquitur cum Catholicis, & sic hæresim cumulat hypocriti.

Quintum denique est, inquit Jansenius, *quod fronte reiecta tandem docet (Calvinus) non esse in homine liberum arbitrium, ipsumque nonen inane & exterminandum esse. Ieague quædam etiam recentiores notant, Calvinus ex modo agendi, quo pollet gratia predeterminando voluntatem, liberum arbitrium aperte destrui dixit, cùm potius libertatem cum gratia conciliare debuisset*.

Resp. 1. Calvinus, quod Jansenius ignorare non potuit, negat liberum arbitrium in sensu Catholicorum, hoc est, activam indifferentiam circa bonum, & malum expeditam, & ab antecedenti necessitate intrinseca, etiam voluntaria, liberam: *Quia, inquit in Antidoto ad can. 5. s. 6. per liberum arbitrium intelligent (Pates Tridentini) eligendi facultatem, qua sit in utramque partem libera, & soluta, titulum sine re esse, qui affirmant, Christum habent auctorem, & Augustinum*. At non negat liberum arbitrium, sed è contra aperte profiteretur in sensu Jansenii, qui liberum arbitrium constituit in facultate voleendi, non à necessitate simplici, sed à sola coactione, & violentia immuni: *Si coactioni*, inquit Calvinus, *opponitur libertas, liberum esse arbitrium & saepe, & constanter afferro; at pro heretico habeo, quicquid sexus sentiat. Si hoc, inquam, sensu liberum vocetur, quia non cogatur, aut violenter trahatur ex terro motu, sed sponte agatur sua, nihil moro*.

Resp. 2. Calvinus ex modo agendi, quo volebat pollere gratiam excitantem, prædeterminando voluntatem, non potuit non concludere, destrui liberum arbitrium in sensu Catholicorum, & idem concludere ipse Jansenius, si sincè ageret: voluntatem enim esse ad unum antecedenter aligatam, & simul retinere eligendi facultatem, *qua sit in utramque partem libera, & soluta, evidenter implicat contradictionem*, ut videt Jansenius: unde ut idem cum Calvino de modo agendi gratia excitantis impunè lentiā, & docet, sub vocabulo conatur laterē, & vocerentur liberum profiteretur arbitrium, per liberum arbitrium intelligendo eligendi facultatem, non quæ in utramque partem libera, & soluta sit, sed quæ à sola necessitate violentia sit immunis.

R. 3. Duplex est modus cum gratia conciliandi libertatem arbitrii. Primus est, si neges gratiam excitantem esse voluntatis prædeterminatam, & ad alteram contradictionis partem antecedenter obligativam. Secundus est, si neges ad libertatem arbitrii requiri

immunitatem à voluntaria necessitate, & solam à necessitate violenta immunitatem sufficere dicas. Primo modo non conciliavit Calvinus, sed nec ipse Jansenius conciliat; cùm idem omnino de natura gratiae excitantis sentiat & doceat, quod ante eum sensit & docuit Calvinus. Secundo modo libertatem arbitrii cum gratia conciliat Jansenius, sed & ante eum ita conciliavit Calvinus: sic enim loquitur in Antidoto ad s. 6. *Quid ergo, inquires, sibi vult Augustinus, cùm de libertate voluntatis loquitor? Nempe quod toutes repetit, non cogi homines invitos Dei gratia, sed voluntarios agi, ut sponte pareant ac sequantur. Unde illud: Nos ergo volumus, sed Deus operatur in nobis & velle, &c. Juxta Calvinum itaque libera est voluntas sub motione gratiae excitantis, quia non cogitur, sed solum agitur, ut sponte pateat & sequatur. Quarenti, quomodo sub motione gratiae excitantis, prædeterminantis & necessitantis voluntatem, voluntas nihilominus libera sit, responder Calvinus voluntatem retinere libertatem sub motione talis gratiae, quia sub motione talis gratiae sponte paret & sequitur; quia sub motione talis gratiae retinet immunitatem à coactione. Num aliter Jansenius cum gratia conciliat libertatem? quis igitur Jansenius non mirabitur probrantem Calvino, quod libertatem non conciliat cum gratia?*

At, inquit Jansenius, Calvinus non solum carpit nomen liberi arbitrii, sed & de re ipsa censorum ejus decretum habes, lib. 1. Inst. c. 15. *Qui Christi se discipulos esse professi, in homine perduto & in spirituæ exitium denovo liberum arbitrium adhuc querunt, inter Philosophorum placita & celestem doctrinam partiendo, plane despiciunt, ut nec celum nec terram attingant. R. 1. Calvinus carpit nomen liberi arbitrii, quatenus per illud significatur libertas indifferentia circa bonum & malum, & optabat illud aboliri, quia deperabat per illud unquam in communi rerum ulu aliud, quam indifferentia libertatem significatum iri. Calvinus igitur non vocabuli tantum, quod levis est momenti, sed etiam rei, quam vocabulum significat, violata reus est, quod grave crimen est hæresis, cuius tamen criminis participem & socium habet ipium Jansenium, irrito conatu illud à se amoliri tentantem.*

Resp. 2. Calvinus in censorio suo decreto, per liberum arbitrium libertatem indifferentiam circa bonum & malum intelligit. Perinde igitur est, ac si diceret: *Qui Christi se discipulos esse professi, in homine perduto & in spirituæ exitium denovo, libertatem indifferentiam circa bonum & malum adhuc querunt, inter Philosophorum placita & celestem doctrinam partiendo, plane despiciunt, &c. An non millies huic decreto suffragatur Jansenius? An non suffragatur verbi gratia, in prefatione libri sexti de grat. Christi, cùm ait: *Definit hic obstrepre Aristotelica Philosophia, que in ista causa cum Pelagio, atque Juliano plenis buccis crepante damnata est. Neque enim aliud est quicquam hæresis Pelagiana de gratia & libero arbitrio, quam pura puta Aristotelica philosophia ... ex quo sit, ut nihil magis in hoc argumento de libero arbitrio suspicuum esse debeat, quam Aristotelica illa philosophia, cuius solius armis instructus Julianus & Pelagius, libertatem humani arbitrii (hoc est, libertatem indifferentiam circa bonum & malum) defendebant. Juxta Jansenium igitur, quod homo in hoc statu habeat libertatem indifferentiam circa bonum & malum, est dogma Pelagianum, ex Aristotelis officina depromptum; & hoc est, quod in censorio suo decreto dicit Calvinus.**

Pergit Jansenius, & concludit: *Hi sunt ergo errores illi multi & crafti, & graves, qui merito S. Tridentina Synodo dispergierunt, quibus jugulandis illud decretum conditum est, in quo sancti quod homo gratia liberè assentiendo, & cooperando disponitur ad justificationem, &c. R. Atqui haec conciliari possunt cum eo, quod dicit Jansenius, decretum illud à Synodo non conditum fuisse, nisi ad damnandam eorum doctrinam, qui dicent arbitrium, tangente Deo cor hominis, nihil*

Disputatio III. Articulus II.

51

nihil omnino agere, nihil cooperari assentiendo Deo, velut inanime quoddam nihil omnino agere, & hominem à gratia invitum cogi, aliquique de ipso, non ipsum proprio motu velle? Nam nihil tale unquam docuisse Calvinum, evidenter demonstratum est: in dō verò oppositum passim disertè proficitur, ut patet ex textibus ejus superius allegatis. Unum adhuc profero ex lib. 3. de lib. arbit. in quo contra eos vehementer invehitur, quia ita sentiunt: *Id dicit Augustinus, inquit, ut delire & impia eorum imaginationi occurrit, qui Deum in homine, sicut in lapide, hoc est, sine intrinseco, ut ita loquar, voluntatis ejus motu operari fingunt. Tum sententiam suam huic è diametro oppositam exponit inferius his verbis: Hominem sic quidem docemus agi Dei gratia, ut simul tamen agat. Vides Jansenium sibi met stratae labyrinthum, ex quo evadere non potest.*

Porro ex dictis haec tenus sic argumentor. Synodus Tridentina less. 6. c. 5. & can. 4. damnat Calvinum, ut confessus est Calvinus ipse, ut confitentur Calvini discipuli, ut docent Scholæ omnes Catholicae, ut exp̄lē agnoscit Jansenius. Ergo Synodus Tridentina damnat Calvinum, vel præcisè quia repudiavit vocabulum liberi arbitrii; vel quia docuit hominem sub motione gratiæ excitantis nihil omnino agere, & se se mērē passiū habere, aut etiam invitum cogi, vel quia docuit hominem abīcere non posse inspirationem, eique resistere si velit in sensu Jansenii; vel denique quia docuit sub motione gratiæ excitantis hominem habere solam libertatem à coactione, hominem gratiæ excitanti consentire sponte tantum, non verò ex propria determinatione; sub motione gratiæ excitantis non remanere in homine eligendi facultatem, quæ sit in utramque partem libera & soluta, ut agnoscit ipse Calvinus.

Non primum: quia dici non potest sine manifesta absurditate, & sine gravi injurya & contemptu Synodi eccl̄umenicæ. Non secundum: nam Calvinus hoc nunquam docuit, sed è contra eorum, qui ita sentirent, sententiam velut deliræ & impia imaginationis factum explosit, difterisque verbis declaravit sentire se, *sic hominem agi Dei gratia, ut simul agat*. Non tertium: nam Calvinus, sub motione gratiæ excitantis, naturalem voluntatis flexibilitatem remanere nunquam negavit, ut demonstratum est. Ergo quartum dici debet, quod etiam fassus est ipse Calvinus, & post eum fatentur Calvinistæ omnes. Atq; hæc doctrina Calvinio communis est cum Jansenio. Ergo non solum Calvini doctrina, sed etiam doctrina Jansenii de gratia excitante & libero arbitrio anathemate feritur à Synodo Tridentina, & ut ipsius Jansenii verbo utar, jugulatur. Ergo Jansenii discipuli, qui ejus de gratia excitante & libero arbitrio proficitur doctrinam, tam hæretici sunt, quam discipuli Calvini. Sed contra,

Objectiones. Jansenius hominem sub motione viæ delectationis existentem subiicit tantum necessitati partiali, relativæ, morali, & variabili: Calvinus verò subiicit necessitati totali, absolute, physique, & invariabili. Ergo male confunditur Jansenii doctrina cum doctrina Calvini, & perperam dicitur cum Calvini doctrina damnari à Tridentina Synodo Jansenii doctrina.

Resp. 1. Esto ant. neg. conseq. Nam necessitas illa partialis, relativa, &c. compatitur solam libertatem à coactione, & tam verò excludit eligendi facultatem, quæ sit in utramque partem libera & soluta, tam verò excludit facultatem agendi vel non agendi pro arbitrio, & componendi negationem consensu cum motione gratiæ excitantis, quam necessitas totalis, absoluta, &c. Atqui Synodus Tridentina anathematizat omnem necessitatem impossibilem cum sola libertate à coactione, & excludentem eligendi facultatem, &c. Ergo Synodi Tridentina anathema tam Jansenii doctrinam jugulat, quam doctrinam Calvini. Major per se patet.

Prob. min. 1. Ex confessione Calvini: *In eo, inquit in Antidoro Concil. Trident. ad less. 6. cap. 6. Simonnet Theol. Tom. II.*

hallucinantur (Patres Tridentini) quod motum nobis offerri somniant, qui medium nobis electionem relinquit, (hoc est, qui nobis relinquit expeditam alterum è duobus pro arbitrio eligendi facultatem.) Denique in eo falluntur, quod nullum observant inter regenerationis gratiam, que nunc miseria nostra subvenit, & primam, que Adæ data fuerat, discriben; quia nimirum volunt per regenerationis gratiam, quæ est propria status naturæ lapſæ, non magis excludi libertatem indifferentiæ, & expeditam ad utrumlibet activam indifferentiam, quam excludetur à gratia Adami, quæ fuit propria status innocentie:) Dico aperie pugnare quod hic pronunciant, cum illa Christi sententia: *Quisquis audivit à Patre meo, venit ad me.... Conſtituant autem hoc in hominis optione, ut Dei inspirationi si velit, auscultet.* Et adhuc: *Per liberum, inquit in Antidoro ad less. 6. can. 5. arbitrium intelligent (iudicem) eligendi facultatem, quæ sit in utramque partem libera & soluta.*

At inquires. In interpretanda Synodi mente erravit Calvinus. R. Nugæ. Nam errantem in re tanti momenti proculdubio castigassent Doctores Catholici, qui contra illum post Tridentinam Synodum scripserunt, quoque ad unum omnes sibi hac in re contentient habet. Hinc

Prob. min. 2. Authoritatem Catholicorum Doctorum, qui post Synodum Tridentinam contra Lutherum & Calvinum pugnarunt, quique omnes, nullo excepto, contra illos libertatem indifferentiæ circa bonum & malum in homine lapſo defendant ut dogma fidei, ab Ecclesia in Tridentina Synodo definitum, & sub motione gratiæ excitantis seu inspirationis libertatem non solum à coactione, sed etiam à necessitate simplici, seu voluntaria, immunitam manere docent, & ex Tridentino decreto probant. Unus erit ad instar omnium Alvarez, acerrimus physicæ predeterminationis defensor: *Ad liberum, inquit lib. 12. de auxiliis divinae gratiæ, disp. 115. num. 4. arbitrium necessariò requiritur, quod positis omnibus antecedenter secundum ordinem rationis vel temporis ad actum prærequisitis, (unum autem ex his, quæ sic ad actum salutarem prærequiruntur, est gratia excitans, seu inspiratio) posse operari vel non operari; ita videlicet ut cum ejacem prærequisitis sit simul in libero arbitrio facultas & potentia, qua posse operari, si velit, vel non operari, si nolit.* In hac conclusione convenient omnes Catholicæ: *habetur enim definita in Concilio Tridentino contra Lutherum & Calvinum. Lutherus enim afferebat liberum arbitrium mērē passiū se habere, recipiendo in se actum liberum, a solo Deo productum. Calvinus autem dixit, hominem quidem concurrere actiū ad actum, quem Deus in nobis producit; non tamen concurrere mox libero (libertate scilicet opposita necessitate simplici seu voluntaria) sed spontaneo datum.*

Re/p. 2. neg. ant. Et dico necessitatem, cui Calvinus subiicit hominem sub motione gratiæ excitantis existentem, tam esse partialem, relativa, moralē & variabilem, quam partialis, relativa, moralis & variabilis est necessitas, quam inducit Jansenius, & imponit homini existenti sub motione gratiæ excitantis. Nam 1. necessitas, cui Jansenius hominem sub motione viæ delectationis existentem subiicit, partialis est, quia viæ delectatio, qua homo ad bonum volendum necessitatur, juxta Jansenium, non tollit omnem potentiam ad oppositum; & non tollit omnem potentiam ad oppositum, quia relinquit remoram potentiam peccandi; & relinquit remoram potentiam peccandi, quia cum ea remanet naturalis flexibilitas voluntatis cum concupiscentia, qua voluntatem ad malum necessitare potest, & re ipsa necessitat, quando predominatur. Atqui in systemate Calvini, cum delectatione viæ delectio remanet naturalis flexibilitas voluntatis cum concupiscentia, ut suprà demonstratum est. Ergo in systemate Calvini, cum viæ delectatione remanet remota potentia

D 2

potentia

tentia peccandi in sensu Jansenii; aetere delectatio vietrix non magis omnem potentiam ad oppositum tollit apud Calvinum, quam apud Jansenium; atque ita non minus apud Calvinum, quam apud Jansenium, partialis est necessitas illa, quam secundum illos delectatio vietrix inducit.

At inquies. Juxta Jansenium, cum delectatione vietrix remanet potentia peccandi etiam proxima. *Kesp.* Hoc esse fallum. Nam juxta Jansenium, non magis remanet potentia proxima cum vietrix delectatione, quam cui concupiscentia prae-dominante remanet potentia proxima non peccandi. Itaque, juxta Jansenium, sicut voluntas sub concupiscentia prae-dominante non habet potentiam proximam & completam non peccandi; ita nec habet sub vietrix delectatione potentiam proximam, & completam peccandi.

Ratio pro utroque a priori juxta illum est, quia potentia proxima & completa non praecedit, sed supponit velle perfectum & efficax. Unde cum sic velle non peccare tribuat sola delectatio celestis prae-dominans, voluntas nec habet nec habere potest proximam & completam potentiam non peccandi, nisi sub delectatione celesti prae-dominante. Item cum sic velle peccare tribuat sola praevalens concupiscentia, voluntas nec habet, nec habere potest potentiam peccandi proximam & completam, nisi sub praevalente concupiscentia.

Vide librum 8. de gratia Christi, cap. 20. ubi sic loquitur: *Huc accedit quod huiusmodi pondera delectationum, quibus efficitur ut voluntas rationalis actu velit bonum aut malum, non tam posse aliquid facere, quam velle tribum. & idem consequenter posse, quia tribum velle ... Delectatio quippe siuiter voluntatem provocat, & provocando facit velle, & ipsum velle dando, etiam posse largitur. Et inferius: Velle ergo dat posse.*

Juxta Jansenium igitur, voluntas non habet perfectum posse malum, nisi cum habet perfectum velle malum; & non habet perfectum velle malum, nisi cum praevaleret delectatio terrena. Similiter non habet perfectum posse bonum, nisi cum habet perfectum velle bonum; & non habet perfectum velle bonum, nisi cum praevaleret delectatio celestis. Arqui potentia proxima & completa est posse perfectum. Ergo juxta Jansenium, voluntas non habet potentiam proximam & completam circa malum, nisi cum praevaleret delectatio terrena; nec habet potentiam proximam & completam circa bonum, nisi cum praevaleret delectatio celestis. Ergo juxta Jansenium, voluntas sub delectatione terrena praevalente habet remoram tantum & incompletam potentiam ad volendum bonum, & sub delectatione celesti praevalente habet remoram tantum & incompletam potentiam ad volendum malum.

Hac autem qualicumque potentia, quam Jansenius tribuit voluntati ad volendum bonum sub delectatione terrena prae-dominante, & ad volendum malum sub praevalente delectatione celesti, aliud non est, ut ita eligitur ex dictis superioribus, quam vis volendi bonum, si ad id a delectatione celesti, & volendi malum, si ad id a delectatione terrena necessitaretur, connotans possibilem in praesenti statu delectationum vicissitudinem. Quam autem haec omnia apte quadrent Calvini doctrinæ, superfluum est ostendere.

2. Juxta Jansenium, necessitas volendi bonum relativa est ad celestem delectationem, terrena delectatione maiorem; quia penderet ab ea tanquam effectus a causa, sine qua nec est, nec potest esse. Atque apud Calvinum necessitas volendi bonum tam penderet a praevalente delectatione celesti, tanquam effectus a causa, sine qua nec est, nec esse potest: sicut & necessitas volendi malum tam penderet a prae-dominante delectatione terrena, tanquam effectus a causa.

Atque a causa, sine qua nec est, nec potest esse. Ergo necessitas sive volendi bonum, sive volendi malum, tam ap. Calvinum relativa est, quam ap. Jansenium.

3. Necessitas volendi bonum, cui Jansenius subiectum hominem, quoties bonum vult, a discipulis ejus abusivè & contra expressam ejus doctrinam, vocatur moralis; quia spectat mores, & est effectus delectationis. Atque pariter necessitas volendi bonum, cui Calvinus subiectum hominem, quoties bonum vult, mores spectat, & est delectationis effectus. Ergo ap. Calvinum necessitas volendi bonum tam est moralis necessitas, quam apud Jansenium, juxta discipulorum ejus interpretationem.

Dixit autem, abusivè: nam propriè loquendo moralis necessitas volendi bonum non est nisi magna aliqua difficultas abstinendi a bono: sicut propriè loquendo moralis necessitas volendi malum non est nisi magna aliqua difficultas abstinendi a malo. Unde moralis necessitas volendi bonum propriè dicta, fallere potest, & carere effectu suo, quia magna difficultas superari potest, & quandoque superatur; quamquam eò rarius superetur, quò major est. Atque juxta Jansenium, necessitas volendi bonum in homine, cum bonum vult, talis est, ut simpliciter repugnet, eam effectu suo frustrari. Nam juxta Jansenium, homo sub delectatione vietrix tanta necessitate vult bonum, quanta necessitate justus est, cum adest iustitia, aut beatus est, cum adest beatitudo. Ergo necessitas volendi bonum, quam inducit Jansenius, non potest dici propriè, sed impropriè tantum & abusivè moralis necessitas.

Item dixi, contra expressam ejus doctrinam: nam juxta Jansenium, necessitas volendi bonum, quam facit delectatio celestis, est necessitas physica. Quod sic ostendo. Delectatio celestis voluntatem ad bonum volendum necessitat physice, vel moraliter tantum, prout eam ad bonum volendum prae-determinat physicè vel moraliter tantum: eatenus enim, juxta Jansenium, necessitat, quatenus prae-determinat. Atque juxta Jansenium, non moraliter, sed physicè prae-determinat: *Prævenit*, inquit, lib. 8. de gratia Christi, c. 3. *ipsam voluntatis determinationem, eam prædeterminando, non solum moraliter, sed verè, reali & physica determinatione.* Cur autem non moraliter tantum, sed verè, realiter & physicè prae-determinat, hanc convincentem rationem subiicit: *Moralis enim prædeterminatio illa dicitur, qua tantum se habet ex parte obiecti, quemadmodum facit ille qui consulit, suadet, præcipit, rogat, blanditur, sive extrinsecus, sive intrinsecus: sed hoc (delectatio celestis) se habet in ipsa potentia voluntatis, quam propriè sue suavitatis magnitudine ad volendum applicat, & applicando determinat, ut potè causans in ea hoc ipsum ut se determinet, ideoque præ-determinat.* Ergo, &c.

Porrò, quod est obiter observandum, illud, ut se determinet, apud Jansenium idem sonat ac, ut sponte velit, & non coacte, ut patet ex verbis subsequentibus: *Ut enim*, inquit, *ex Augustino, tanquam rem certissimam afferente declaravimus ... quod amplius nos delectat, secundum hoc operetur necesse est.* Nam si voluntas sub delectatione celesti, quando terrena delectatione major est, necessariò vult bonum, certè non vult illud ex propria determinatione, sed sponte tantum. Præterea, velle ex propria determinatione effectus est activæ ad utrumlibet indifferentiæ, qua ramen indifferentiæ voluntatem homini propter originale peccatum irreparabiliter spoliatam esse docet Jansenius. Maluit tamen scribere, ut se determinet, quam, ut sponte velit, ad ludendum in verbis & lectoribus, si posset, illudendum.

4. Denique apud Jansenium necessitas volendi bonum mutari potest; sicut & necessitas volendi malum: quia utraque necessitas essentialiter relativa est ad aliquam delectationem, haec ad terrenam, illa ad celestem; que delectationes in hac mortali vita alternis prae-dominari possunt, atque ita voluntas modò ab una, nempe a terrena, ad volendum malum, modò ab altera,

altera, semper à cœlesti, ad volendum bonum prædeterminari ac necessitati, siveque modo à necessitate volendi bonum ad necessitatem volendi malum, & vicissim à necessitate volendi malum ad necessitatem volendi bonum transferri potest. Atqui etiam apud Calvinum utraque necessitas est essentialiter relativa ad aliquam delectationem, una scilicet ad terrenam, & altera ad cœlestem, & haec delectationes alternatim prævalere possunt. Unde Calvinus docet lib. 3. Institut. cap. 2. electos quandoque transgredi voluntariè mandata divina, & è contra reprobos quandoque ea voluntariè observare. Docet enim electos quandoque v. g. voluntariè non credere, & ita voluntariè fidem amittere; reprobos verò quandoque voluntariè credere, & Deum diligere. Ergo tam apud Calvinum utraque necessitas variabilis est, quam apud Jansenium.

Dices. Denique pro Jansenio contra Calvinum: Necessestis modò volendi bonum, modò volendi malum, cui hominem subiecti Jansenius, non excludit indifferientiam contrarietatis & contradictionis, ut patet ex titulo, cap. 20. lib. 8. de gratia Christi ubi dicitur: *Agnovit Augustinus sub gratia, & ante gratiam, indifferientiam contrarietatis & contradictionis quodam sensu, non tamen tanquam libertatem, aut partem ejus.* Atqui Calvinus necessitas excludit indifferientiam contrarietatis & contradictionis: utramque enim expludit Calvinus. Ergo perperam doctrina Jansenii cum Calvinii doctrina subiecta anathematis Tridentino.

Resp. Jansenii necessitas non excludit indifferientiam contrarietatis & contradictionis quodam sensu. Hæc autem indifferientia contrarietatis & contradictionis quodam sensu, non est aliud, juxta Jansenium, quam flexibilitas seu vertibilitas voluntatis, que nunquam, quandiu in hac mortali vita versatur, ad unum invariabiliter est prædeterminata; sicut è contra in altera vita voluntas beatorum ad bonum, & voluntas dæmonum ad malum volendum & agendum prædeterminata est invariabiliter. Unde fit (ut utar verbis ipsius Jansenii cap. citato) ut quibuscumque positis, que ad agendum bonum aut malum requisita sunt, positi liberum arbitrium in hac vita facere bonum & malum, facere alterutrum & non facere; Hoc est, unde fit, ut voluntas possit alternativam facere bonum & malum, quia potest alternativam necessitari ad bonum & malum; ut possit alterutrum facere & non facere, prout ad alterutrum necessitatur, vel non necessitatur.

Hanc vertibilitatem, non ligatam, sed expeditam, non remoram tantum & radicalem, sed proximam, quam in hac mortali vita propter delectationum inconstantiam & variabilitatem habet voluntas, & propter quam voluntas, juxta Jansenium, rectè dici potest habere indifferientiam contrarietatis & contradictionis aliquo sensu, dicit Jansenius à Luthero in libro de servo arbitrio, ubi Lutherus proficit illam se voluntatis mutabilitatem & vertibilitatem, liberumque hoc sensu arbitrium amplecti, quamvis, inquit, rectius vertibile arbitrium, vel mutabile arbitrium diceretur, quam liberum. Et ibidem: *Donec id abysii, licet magno & periculoso, ut idem sit liberum arbitrium, quod vertibile arbitrium.* Et inferius illam voluntatis vertibilitatem & flexibilitatem sic exponit: *Humana voluntas in medio posita est seu iumentum. Si infederit Deus (per gratiam suam,) vult & vadit quò vult Deus. Si infederit Sathan (per malam suggestionem) vult & vadit, quò vult Sathan.*

A Luthero igitur didicit Jansenius in voluntate sub gratia & ante gratiam manere indifferientiam contrarietatis & contradictionis aliquo sensu; quamvis voluntas sive bonum sive malum nunquam velit & faciat, nisi ex antecedenti & insuperabili necessitate. Illam autem indifferientiam non excludit Calvinii necessitas; cum flexibilitatem & verribilitatem voluntatis non excludat, ut demonstratum est: neque illam indifferientiam expludit Calvinus, sed acti-

vam contrarietatis & contradictionis indifferientiam, quæ est eligendi facultas, in utramque partem libera & soluta, quæ est vis volendi vel non volendi, agendi vel non agendi, omnis omnino antecedentis sive violenta, sive etiam voluntariae necessitatis intrinseca expers.

Hanc portò activam indifferientiam non minori, quam Calvinus, vehementia infectatur Jansenius, & tam, quam ille, ut Pelagianæ pravitatis caput averatur; ut patet etiam ex c. 20. lib. 8. de gr. Christi, ubi de illa sic loquitur: *Talis indifferientia contrarietatis ab Augustino constantissime negata fuit, & à Pelagianis constantissime postulata...* Illa quippe data, nihil facilius est, quam totam Pelagianam heresim defendere, ipsumque peccatum originale de medio tollere. *Nam illa sola ratio fuit, cur istam indifferientiam contrarietatis tam importunè flagitarint ipsis, & ille pernegerit.* Habet igitur Jansenius in omnibus, quæ ad actualem gratiam & liberum hominis arbitrium, corumque inter se concordiam attinet, Calvino consentientem in re, licet identidem fortasse vocerentis dissentientem.

ARTICULUS III.

Utrum & quantum systema Jansenii, quod ad gratiam & liberum arbitrium, corumque inter se concordiam attinet, differat à systemate defensorum physica Prædeterminationis.

RESPONSI.

Multis ex capitibus differt. *Prob.* Nam 1. Jansenius essentiam libertatis arbitrii constituit in sola immunitate à coactione seu violenta necessitate: ita ut juxta illum, voluntas libera sit libertate arbitrii circa illud omne quod vult; quantumvis ad illud volendum sit antecedenter & irresistibiliter determinata, quia videlicet immunitis est à coactione circa omne quod vult; cum omnis voluntas sit essentialiter spontanea, atque ita quidquid vult voluntas, essentialiter velit illud sponte, & non coacte. Quare juxta Jansenium, immunitas à necessitate simplici seu voluntaria, non est nisi quidam status liberi arbitrii, sine quo tota liberi arbitrii essentia potest esse: *Hanc esse genuinam, inquit, verissimamque loci illius de Civitate Dei intelligentiam, quod sola videlicet necessitas illa violenta, sub qua arbitrium premitur atque cogitur, seu necessitas coactionis libertati arbitrii adverteretur, non autem determinationem ad unum, non solum omnia Augustini principia, quæ tradidimus, fateri cogunt, &c.*

Physica Prædeterminationis defensores essentiam libertatis arbitrii in immunitate à simplici necessitate constituerunt. Unus hic nobis erit ad instar omnium Didacus Alvarez, insignis Thomista, qui pro physica prædeterminatione Romæ decernavit coram summo Pontifice. Hic lib. 12. dipl. 115. num. 4. definit liberum arbitrium potentiam operandi vel non operandi, positis omnibus ad agendum prærequisitis. Qiam doctrinam tradit ut definitam in Concilio Trident. contra Calvium, qui dixit hominem quidem concurrere affectu ad actum, quem Deus in nobis producit, non tamen concurrere motu libero (à simplici necessitate) sed sponte dumtaxat, & non coacte. Hinc inferius docet Alvarez num. 9. amorem beatificum esse actum simpliciter necessarium, non verò liberum arbitrii libertate: *Dilectio, inquit, beatifica, quæ est in beatis, ut terminatur ad Deum, est actio simpliciter necessaria, & non libera: quia nimis beatu in celo astant Deum necessario necessitate simplici.*

2. Jansenius docet, ut non semel ostendit est, activam indifferientiam, seu facultatem se ipsum determinandi in homine penitus & irreparabiliter extingit esse per peccatum originale. Thomista verò hanc doctrinam exercunt ut hæreticam, & ut talem à Tridentina Synodo anathematizatam in Calvino, afferente hominem in hoc statu naturæ lapidem ad actum ad quem moveret à Deo, non motu libero, seu